

KIRJALLISUUTTA

Toimitukselle on lähetetty ilmoitettavaksi:

Kädenlukija. Käsikirja ajatuksenlukijoille kirj. Ina Oxenford. Suom. M. K—a. Suomentajan kustannuksella. Hauska ja opettavainen kirja, johon kannattaa tutustua! Hinta ainoastaan 80 p:iä.

Ikuinen toivo, kirj. F. W. Farrar. Suom. Osuuskunta Wäinämöinen, Tampere. Hyvä kirja, joka kristilliseltä kannalta puhuu ikuista helvettiä vastaan ja todistaa, ettei raamattu sitä opeta.

Taikauskoa vastaan, kirj. H. N. Casson. Engl. suom. Elof Kristianson. Suom. Sos. Kust.-Yht. Kustannuksella, Fitchburg, Mass. Materialistin kirjottama kirja teosofiaa y. m. vastaan, josta puhumme enemmän ensi numerossa.

(Tietäjä 1908 Tammikuu N:o 1, s. 16)

KIRJALLISUUTTA

ENSIO: *Universaali-symboliikka* (kaikkeuden kuvastin). Sulo Toivonen, Tampere 1908. Tämä pieni, 59 sivua käsittävä kirjanen, sisältää enemmän elämän filosofiaa kuin moni paksu nidos. Sen tekijä on nähtävästi tutustunut sekä teosofiaan että Nietzschen oppiin ja uudenaikaiseen monismiin, ja kirjojensa vassaan hän muistuttaa Volter Kilpeä. Hän ei ole tyytynyt ainoastaan spekulatsioneihin, vaan tahtonut tehdä filosofisen kokemuksen, jonka vankalle kalliolle voisi rakentaa. Ja hän on tehnyt tuon panteistisen kokemuksen – järjessään, ymmärryksessään – että kaikki on yhtä, että kaikki on Jumalaa. Hurmaantuneena tästä hänen sydämensä on ilosta ailahtanut, ja hänen sielunsa on juossut ulos itsestään sitä itselleen ja muille huutamaan – ja samalla pysähtynyt. Ensio on kompastunut siihen kiveen, johon useat totuudenetsijät kompastuvat. Kun illusionin huntu on hetkeksi nostettu totuuden kasvoilta, ja totuuden etsijä on vilaukselta nähnyt majesteettillisiä piirteitä, silloin hän, etsijä, luulee kaiken löytäneensä ja kääntyy ympäri ylpeänä, uhkarohkeana. Nyt hän näkee maailman uudessa valossa ja innostuu sitä katselemaan, sen sijaan että kulkisi eteenpäin totuutta kohti. Ension kirjan voivat monet luulla ymmärtävänsä, mutta ainoastaan mystikko osaa sitä arvostella. Kokemus semmoinen kuin Ension – älyn silmällä nähty kaikkiihyteys – johtaa suorastaan harhaan (kts. esim. lukua Paratiisi Henki), ellei siihen liity sama kokemus tunteen ja tahdon tasolla, joka on saavutettavissa ainoastaan nöyryyden ja sielullisen antaumuksen kautta.

P. E.

KIRJALLISUUTTA

Anni Kaste: *Vastarannalla*. V. Kososen kustannuksella. Tämän vaatimattoman kertomuskokoelman lukee mielihyvällä, sillä tekijän henki uhkuu myötätuntoa ja veljesrakkautta. Kirja kuuluu täten ”teosofishenkiseen kaunokirjallisuuteen”.

Osmo Lajula: *Valkaman perhe*. V. Kososen kustannuksella. Synkkä, mutta mieleenpainuva kuvaus siitä sisäisestä epätoivosta ja ulkonaisesta onnettomuudesta, joka seuraa sokeaa aistillisuutta sukupuolielämän alalla ja sen pyörteihin heittäytymistä.

Matti Kurikka: *Jumalaton kirkko*. V. Kososen kustannuksella. Tämä kokoelma tunnetun aatteenmiehen uskontoa y. m. koskevia kirjoituksia ansaitsee lukemista ja harkitsemista. Tekijä ei kuitenkaan innostuta lukijaa niin suuressa määrin kuin hän epäilemättä voisi. Ja miksikä ei? Sentähden että hänen ajatuksensa eivät aina tunnu niin läpi harkituilta, niin tasapuolisilta ja niin sydämellisiltä kuin ajattelijalta sopisi odottaa. Ja sentähden että hänen todistelunsa paikatellen tuntuu pintapuoliselta ja hätäiseltä. Välistä tekee mieli puolustaa totuuden nimessä sitä kirkkoa, jota vastaan kirja hyökkää. Siinä onkin kirjan ansio, että se panee ajattelemaan.

Miten Jeesus kuoli? Suomentanut *A. B. Sarlin*. Vihtori Kososen kustannuksella. Ihmeellinen mystério on Jeesuksen historia ja vuosisatojen aikana on se antanut miettimisen aihetta lukemattomille ihmisille, oppineille ja oppimattomille. Merkiliisiä asioita kertovat evankeliumit hänen elämästään ja kuolemastaan, mutta kun historian tutkijat käyvät niitä kriittisesti tutkimaan, huomaavat he niissä niin paljon epäjohdonmukaisuuksia, etteivät voi myöntää niille enempi historiallista arvoa kuin muiden uskontojen pyhille taruille ja legendoille. Jotain

perää niissä tietenkin on – kuinka muuten kristinusko olisi voinut syntyä – mutta minkä verran ja mitä? Siinä on laaja ala arveluille ja johtopäätöksille, sillä tiedot hänestä ovat niin niukkoja, että niiden varaan voi rakentaa jos jonkinlaisia uskoja ja järjestelmiä.

Usein tulee ajatelleeksi, että Jeesuksen historia on varta vasten ja tarkotuksella sellainen, ettemme voi sitä ratkaista puoleen eikä toiseen vaan että meidän täytyy kunkin koettaa löytää siitä niin paljon hyvää kuin voimme ja jättää muu osa sikseen tulevaisuuden selvitettäväksi. Sillä kerran, kun maailma on niin edistynyt, että se myöntää tavallista ihmistä korkeamman hengen – Mestarin – olemassaolon mahdolliseksi tullaan epäilemättä löytämään myöskin uusia historiallisia lähteitä, jotka antavat tarkempia tietoja Jeesuksesta, kristikunnan suurenmoisesta perustajasta ja holhoojasta. Mutta siihen asti täytyy tutkijoiden pohtia ja tutkia ja miettiä evankeliumeja, sillä siten he pakostakin tulevat Jeesuksen henkeä lähemmäksi, vaikka ovatkin epäilijöitä ja kieltäjiä.

Yksi rohkea selityskoe eli arvailuyritys on yllämainittu kirjanen joka Saksanmaalta lähteneenä on käännöksenä kulkeutunut muuallekin. Se on pieni novelli, jonka alkuun on liitetty muutamia mystillisiä viittauksia abbyssinilaiseen kauppahuoneeseen ja kreikkalaiskatolilaisilta munkeilta saatuun latinalaiseen pergamentiin, joka muka sitten on sanasta sanaan käännetty saksankielelle. ”Teoksesta onnistuttiin saamaan jäljennös, ennenkuin munkit kerkisivät sitä estää“. Vahinko vaan, että itse pergamenti joutui hukkaan; tällaisesta todistuskappaleesta olisi maksettu kymmeniä miljonaa. Äärettömän naiivi ja yksinkertainen on se lukija, joka luulee kirjalla olevan minkäänmoista historiallista luotettavuutta. Todellisen muinaistieteilijän ei tarvitse teoksesta montakaan riviä lukea, ennenkuin hän näkee, kuinka peräti uudenaikainen tämä tekele on. Siinä ei ole merk-

kiäkään muinaisaikaisesta kirjoitustavasta. Jos tekijä olisi ollut hieman nerokkaampi, olisi hän älynnyt laatia teoksen lyhyemmäksi ja ytimekkäämmäksi, jotta edes pieni mahdollisuus olisi luulla sitä ”essealaisvanhemman“ kirjottamaksi kirjeeksi. Nyt se on alusta loppuun asti aitosaksalainen monisanainen ja monimutkainen sepitys, joka koettaa ”luonnollisella tavalla“ selittää kaikki Jeesuksen elämän ja kuoleman ihmeet. Se lähtee siitä edellytyksestä, että ”jos Jeesus on voinut kuoleman jälkeen liikkua, syödä ja juoda, voivat myöskin muut ihmiset sen tehdä. Mutta luonnonlait sen estävät ja siten se on ollut mahdoton Jeesukseenkin nähden” (s. 74). Mutta tällaiset edellytykset ovat vain – ennakkoluuloja, jotka sortavat tiedon kasvaessa.

Meille teosofeille ei ole mitään ihmeellistä siinä, että Jeesus sulettujen ovien kautta ilmestyi opetuslapsilleen. Jos kerran lukemattomat tavalliset ihmiset ovat kuolemansa jälkeen voineet näyttäytyä eloonjääneille, miksei Hän olisi voinut hallita tuonpuolisen maailman voimia itsetietoisesti ja mahtavasti? Ainoa kohta, josta emme voi sanoa mitään, on hänen ruumiinsa kohtalo. Minne se hävisi? Mutta se onkin kaikkein vähäpätöisin kysymys. Mahdollisesti essealaiset sen saattoivat korjata talteen, mutta sillä ei ole mitään tekemistä Jeesuksen ilmestysten kanssa. Muuten on luonnollista, ettei se voinut jäädä hautaan ihailijoitten ja vihollisten loppumattomaksi riidanesineeksi. Vähempienkin vihittyjen, kuten Mooseksen, Pytagoraan, Sookrateen y. m. hautoja ei annettu jälkimaailman tietoon.

”Miten Jeesus kuoli” ei silti tarvitse olla mitenkään vahingollista lukemista, jos lukija säilyttää mielensä tarkkaavana ja kriittisenä. Ikävä vain, että se kulkee petollisen lipun alla, mutta kun sitä pidetään kaunokirjallisena kyhäyksenä, on sen ”alkulause” anteeksiannettava.

G. Tschirn: *Raamattu vain ihmistyötä.* Vihtori Kososen kustannuksella. Tämä kirjanen on sangen opettavainen kaikille,

jotka vielä elävät raamatun puustaimen orjuudessa ja luulevat raamattua miltei Jumalan sormella kirjoitetuksi. Kirja on kirjoitettu jokseenkin maltillisesti, ilman liiotteluja ja vääristelyjä. Tekijän lyhyt johtopäätös kirjan lopulla on aivan oikea: ”Oikeauskoinen, joka uskoo kaiken vain sellaisena kuin se hänelle ”ennen on perusteellisesti opetettu“, vannoo aina syntymänsä ja kasvatuksensa sattuman mukaan uskovansa kristittynä raamattuun, muhameettina koraaniin, intialaisena vedakirjoihin tai tripitakaan, sellaisena kuin pyhä sana hänelle selitetään, ja halveksii kaikkia muita, ei tunne heitä eikä tahdo heistä mitään tietää. Itsenäisesti ajatteleva ihminen koettelee kaiken ja ottaa kaikesta hyvän, koskei hän pidä yhtä, omaansa, ainoana ehdottomasti oikeana”.

Kun raamattu käsitetään ihmistyöksi, silloin se saa paikkansa muiden pyhien kirjojen rinnalla ja silloin voidaan uskontoa katsoa toisilla silmillä. Se ei rajotu yhteen kansaan, yhteen kirjaan, yhteen ihmiseen vaan se on ikuinen elämä, joka pukeutuu moniin muotoihin. Se on ainaisesti kehittyvä, ja vaikka se aina asuu heikoissa astioissa, on sen oikea alkuperä silti jumalallinen. Mutta Jumaluus ei vaikuta ulkopuolisena voimana ja käskijänä vaan ihmisen omana korkeimpana Itsenä. Siten ihmistyökin voi olla jumalallista.

J. Bergman: *Giordano Bruno*. V. Kososen kustannuksella. Hyvä kirja, mutta niin surkuteltavan pieni, ettemme saa aineesta edes pintapuolista käsitystä!

Kansakoulunopettaja: *Uskonnonopetus pois kansakouluista*. V. Kososen kustannuksella. Tämä kysymys uskonnonopetuksesta on siksi vakava, että se todella olisi ansainnut paljon harkitumpaa ja maltillisempaa valaistusta, kuin mitä tässä pienessä vihossa annetaan. Kirja tekee jotenkin ala-arvoisen ja pintapuolisen vaikutuksen, se ei voi toisinajattelevan va-

kaumusta muuttaa, koska kirjojutustapa on kiihtynyt ja suvaitsematon ja todistelut eivät satu maaliin vaan menevät sen yli.

Tulevaisuuden kasvatus ja Tulevaisuuden koulu. V. Kososen kustannuksella. Molemmat kirjat sisältävät poimintoja ja otteita Ellen Keyn kirjasta ”Barnets århundrade“. Erinomaisen hyvä on, että suomenkielillä saadaan edes suppeassa muodossa tutustua tämän etevän ruotsalaisen kirjailijan aatteisiin juuri lastenkasvatukseen nähden. Hänen ajatuksensa ovat siksi huomattavia, että jokaisen kasvattajan välttämättä pitäisi ottaa itse niistä selvää. Ellen Keyn käsitys kouluihanteesta on kerrassaan vastakkainen kaikelle, mihin me olemme tottuneet. Ja kuitenkin hänen rohkeat sanansa vetoovat meidän omaan totuus- ja oikeustajuntaamme ja rintaamme syttyy palava into ja halu nähdä nämä ihanteet toteutettuina. Sillä surkuteltava on todellakin nykyajan koululaitos perustuksiaan myöten. Vielä ovat voimat heikot olevia oloja muuttamaan, mutta voima ei riipu lainlaadinnasta vaan ajatuksesta. Ajatelkaamme, niin ajatuksillamme kerran luomme koulun, jossa vallitsee vapaus, rehellisyys, tosi työinto ja oikea opetustapa.

I. A. Heikel: *Sivistysolot Suomessa 17:nnellä vuosisadalla.* Suomensos. Osuuskunta Väinämöisen kustannuksella. Sujuvasti kirjoitettu, valaiseva teos, joka täyttää tuntevan aukon kotimaamme historiaa käsittelevässä suomenkielisessä kirjallisuudessa.

A. H. Fried: *Nykyaikainen rauhanliike.* Suomensos saksasta. Os. Väinämöisen kustannuksella. Kirja antaa seikkaperäisen kuvan rauhanliikkeen nykyisestä tilasta ja luo samalla lyhyen yleiskatsauksen rauhanliikkeen aikaisempiin vaiheisiin aina vuoteen 1095 j. Kr., jolloin Clermontin kirkolliskokouksessa julistettiin kuuluisa Treuga Dei (Jumalan rauha). Rauhanliike taas vaatii osakseen vakavaa huomiota ei ainoastaan sen oleellisten tulosten takia, joita ei enää voi kieltää, vaan myös-

kin sen kauaksi ulottuvain pyrkimysten takia. Sen aatteet ovat levinneet nykyään kautta koko maailman ja muodostavat nykyaikaisessa kansain elämässä tekijän, jolla on hyvinkin tärkeä merkitys. Kirjan tekijä on nykyajan tunnetuimpia rauhanliikkeen työmiehiä.

Matilde Serao: *Korkokeinottelua*. Suomennos italiankielistä. Os. Väinämöisen kustannuksella. Erinomaisen vaikuttavasti kirjoitettu kuvaus Italian rahakeinottelijoista. Tekijää pidetään ei ainoastaan Italian nykyisin tunnetuimpana ja luetuimpana kirjailijattarena, vaan yhtenä nykyisen maailmankirjallisuuden huomatuimpana naisnimenä.

(Tietäjä 1908 Toukokuu N:o 5 & 6, ss. 180–183)

KIRJALLISUUTTA

Veikko Palomaa: *Rakkaus ja lempi* sekä silmäys sukupuoliasian salaisuuksiin. Kustannusliike Vellamo. Palomaan kanta sukupuolikysymyksessä on sama kuin ennen, mutta tämä uusi kirja on ehdottomasti paremmin kirjoitettu kuin ”punainen kirja” (”Sukupuoliasia järjen ja hengen valossa”). Aivan selväksi käy lukijalle tekijän mielipide: 1) raskaasen naiseen ei pidä miehen kajota ja 2) ”tusinamies” olkoon oikeutettu elämään moniavioisuudessa, koska ei hän kuitenkaan voi kieltäytyä sukupuolilyhteyttä harjottamasta. Syy miksi tekijä puolustaa moniavioisuutta on siis se, että äidiksi tuleva nainen on oleva pyhä. Kuka tahtoisivat tätä syytä moittia? Joskin on lääkäreitä, jotka väittävät, että sukupuolilyhteys ei ole äidille eikä sikiölle ”vaarallista”, on taas toisia, joiden mielestä kieltäytyminen on parempi. Ja mitä sanoo aikain kokemus? Että sikiö kärsii äidin antautuessa sukupuolilyhteyteen, koska äidin voimakkaat tunneväreilyt vaikuttavat myrkyttävästi kohdussa olevan lapsen tunne- eli astraliruumiiseen. Lasten ja nuorukaisten kiihottunut ja enneaikainen sukupuolivietti on suora seuraus vanhempain irstailusta. Jos tahdomme synnyttää ja kasvattaa rotevamman sukupolven, on meidän ennen kaikkea opittava hillitsemään himojamme. Tämä nyt on teosofisen siveysopin ensimmäinen alkuläksy, ja Palomaan premissi on aivan paikallaan. Mutta voivatko kaikki olla yhtä mieltä hänen johtopäätöksensä kanssa? Kaksi uskonnollista suurmiestä on hänen puolellaan: Muhamet ja mormonien profeta. Ja jos puolueettomasti arvostelimme kysymystä, täytyy meidän tunnustaa, että laillinen polygamia (moniavioisuus) olisi rehellisempi, siveellisempi ja kaikin puolin puhtaampi kuin laillinen monogamia (yksiavioisuus) ja salassa rehottava prostitutsioni ja irstailu ja aviorikos. Mutta onko se ainoa keino asiain parantamiseksi? Ei suinkaan.

Toinen aivan yhtä yksinkertainen keino on seuraava: oppikoot ”tusinamiehetkin” hillitsemään itseään! Tämä keino on ”yhtä yksinkertainen”, sentähden että se tyydyttää sisäistä ihmistä yhtä suuressa määrin kuin toinen on himoille mieluisa. Sillä missä on se ihminen, joka on oppinut kieltäytymään ja olisi onneton? Ja vielä on eräs syy, miksi moniavioisuus mielestämme on alhaisempi ratkaisu, vaikkei Palomaa sitä näy kirjassaan koskettelevan, ja se syy on aviopuolisoiden keskinäinen suhde. Jos he rakastavat toisiaan – ja muusta syystä solmittu liitto ei ole mikään avioliitto –, niin heidän keskinäinen suhteensa on erityisen hieno, hellä ja puhdas. Kuinka he silloin *voisivat* olla uskottomia toisilleen häpäisemättä itseään ja toinen toistaan omissa silmissään? Tämä on kysymys, johon tekijä ei ole vastannut. Jokapäiväinen elämänkokemus vastaa siihen kyllä, että *voidaan*, mutta mitä omantunnonvaivoja ja sieluntuskia se voiminen ensin on maksanut, siitä ei puhuta julkisesti. (Sukupuoliproblemi on kuitenkin siksi vaikea ja monimutkainen kysymys, että pidätämme itsellemme olkeuden selvitellä kantaamme laajemmin joskus tulevaisuudessa.)

Ilmari Kianto: *Pyhä viha*. V. Kososen kustannuksella. Tämäkin romaani on tavallaan protesti nykyistä avioliittoa vastaan. Tosin se ei tunkeudu niin syvälle kuin Palomaan teos, se hyväksyy avioliiton luonnon asettamana suhteena kahden rakastavaisen välillä, mutta se vastustaa jyrkästi kirkon vihkimismonopoolia. ”Pyhä viha” kirkkoa vastaan rajottuu kertomuksessa vihaan mainittua järjestelmää vastaan. Totta puhuen odottaa kirjalta alussa enemmän. Sankarin mietteet koskevat yleensä uskontoa ja kirkkoa, ja lukija alkaa jo toivoa, että hänestä tulee epäitsekkäs ja objektiivinen totuudentaistelija, kun äkkiä kaikki muuttuu hänen rakastuessaan kirjan sankarittareen. Ettei hän silti ihannettaan heitä, vaikka hänen taistelunsa nyt supistuukin personalliseksi kamppailuksi oman siviiliavioliit-

tonsa oikeudellisuudesta, on luettava sankarille ansioksi. Mutta hieman lapselliselta vaikuttaa tekijän ilmeinen usko, että hänen sankarinsa nyt toden teolla uhrautuu ihanteensa puolesta. Kerromuksen lukee muuten mielihyvällä, sillä se on taidokkaasti ja paikatellen voimakkaasti kirjoitettu.

(Tietäjä 1908 Elokuu N:o 7 & 8, ss. 248-249)

KIRJALLISUUTTA

Arvid Montonen: *Kuolemattomuus ja ihmisen kehitys.* Tämä on sangen merkillinen pikku kirjanen. Sen on kirjottanut kansan mies, joka pienestä pitäen on elänyt ”rukouselämää jumalassa” ja jonka henki vilpittömässä luottamuksessaan Korkeimman johtoon on päässyt monen salaisen totuuden perille. Ulkonaisen muodon henkensä tunteille ja aatteille tekijä nähtävästi on löytänyt vasta sitten kun hän on tutustunut teosofiaan. Vaikkei teosofian nimeä mainita kirjan lehdillä, on teosofisen kirjallisuuden ja esim. Bhagavad Gîtâ’n vaikutus kaikkialla näkyvä. Kirja on silmännähtävästi kirjoitettu voimakkaan inspiraation kestäessä, joka on antanut jumalhengen puhua ensimmäisessä personassa. Sekä sisältö että kirjoitustapa muistuttaa paljon Krishnan lauseita Bhagavad Gîtâ’ssa, kun hän puhuu Logoksen nimessä, tai Jeesuksen puheita Johanneksen evankeliumissa. Jos vertaus tuntuu lukijan mielestä liian rohkealta, pyydämme häntä tutustumaan itse kirjaan, ja varmaan hän on iloitseva siitä, että ”sivistymätön suomalainen“ on saanut nähdä niin syvälle elämän salaisuuksiin. Kirja voidaan ostaa tai tilata Teosofisesta Kustannusliikkeestä Bulevardink. 17, Helsinki, jolloin sen hinta on 50 p.

Annie Besant: *Ihminen ja hänen ruumiinsa.* Tämä kirja on vielä liian vähän tunnettu teosofisissa y. m. piireissä. Se on kuitenkin teos joka on aivan välttämätön sille, joka tahtoo nousta teoriasta käytäntöön – selväpiirteinen kirja, joka on yhtä miellyttävä lukea kuin se on sisältörikas sille, jonka halu on totuuteen. Usein kuulee teosofein kysyvän: mistä meidän pitää aloittaa, kun tahdomme henkisesti kehittyä; mitä meidän on tehtävä, että pääsisimme tietoon? Ja välistä joku on valittanut ettei ole yhtään kirjaa, joka antaisi suoranaisia neuvoja ja ohjei-

ta alotteleville pyrkijöille. Näihin kysymyksiin ja huomautuksiin saatamme vastata: lukekaa presidentimme kirja ”Ihminen ja hänen ruumiinsa”. Siinä kirjassa ei puhuta yksinomaan fyysillisestä ruumiista, vaikka kirjan suomalainen nimi ei selvästi ilmaise, että tekijä kertoo kaikista ihmisen eri käyttövälineistä ja niiden käyttämisestä. Siinä kirjassa puhutaan sekä millä tavalla meidän on puhdistettava fyysillistä ruumistamme että myös miten meidän on harjotettava astralista ja mentalista käyttövälinettä. Se on siis kirja, joka mainiosti sopii oppaaksi vasta-alkavalle salatiiteilijälle, ja kuinka yksikään teosofi voi luulla, että kukaan opettaja antaisi hänelle syvempää salatiiteellistä opetusta ennenkuin hän juurta jaksain tietää mitä julkisesti on opetettu? Kirjan hinta on Smk. 1:50, mutta ken lähettää kymmenen markkaa Teosofiselle Kustannusliikkeelle, Boulevardink. 17, Helsinki, hän saa 10 kpl. Tämä on erityinen tarjous, joka kestää tämän vuoden loppuun. Korukansiin sidottuna kirja maksaa 2: 50.

Annie Besant: *Kristinuskon salainen puoli.* Tämä on laaja teos ja vaikka sen hinta on pantu mahdollisimman alhaiseksi (ainoastaan 3 markkaa nidotusta ja 4:25 korukansiin sidotusta kappaleesta), voi se köyhän lukijan mielestä tuntua kalliilta. Kuitenkaan hän ei kadu, jos hän kirjan ostaa, ja etupäässä jokaisen teosofin pitäisi tutustua siihen. Ken tämän esoterista kristinuskoa selvittävän kirjan tarkalleen lukee, hän todella ymmärtää enemmän ja tietää enemmän kuin yksikään yliopistokurssin suorittanut teologi tai pappi. Yliopistoluvut ovat kirjatietoja, ja raamattua lukuunottamatta (jota sangen vähän luetaan), ovat ne kirjat, jotka pappien ja teologein tutkintoja varten päähän päntätään, enimmäkseen tavallisten ihmisten kirjoittamia, jotka eivät jumalallisista asioista ole tienneet sen enemmän kuin heidän lukijansakaan. Siinä juuri on ero teologian ja teosofian välillä. Toinen on puustain-aateskelua, toinen salai-

siin kokemuksiin perustuvaa viisautta. Semmoiset teosofiset kirjat kuin H. P. Blavatskyn, Annie Besantin, C. W. Leadbeaterin kirjottamat kertovat todella siitä mitä tekijät itse tietävät, ei siitä mitä he ”uskovat”. Annie Besantin yllämainittu kirja on niinmuodoin verraton aarre sille, joka ymmärtää, että se ei sisällä ”tyhjää puhetta”, vaan todella muutamia viittauksia siitä, mitä kristinusko oikeastaan on. Tietysti kirjan lukija ei silti ole kokenut samaa eikä ole yhtä viisas kuin sen tekijä, mutta eikö ole parempi tutustua tieteellisiin, tässä kohden salatieteellisiin tosiasioihin kuin ”jumaluusoppineiden” sokeihin spekulatioineihin?

Robert Blatchford: *Kolme avointa kirjettä eräälle piispalle sosialismista.* Joku piispa on saarnassaan lausunut muutamia loukkaavia sanoja sosialismista ja häntä vastaan pauhaa sosialisti hehkuvalla vimmallalla. Piispa muka ”puolustaa ryöväreitä, viettelijöitä ja valehtelijoita”, hänen sanansa ovat ”mitä epäsiiveellisimpiä viisasteluja, jotka johtuvat mitä syvimmästä ihmisluonnon ja nykyaikaisen elämän yksinkertaisimpain tosiasiaintuntemattomuudesta”. Epäilemättä on tietämättömyyttä paljon puolella ja toisella, mutta ne kolme piispan lausuntoa, joita vastaan kirjottaja hyökkää, sisältävät sittenkin aivan yksinkertaisen totuuden, jota ei kumota kaunopuheliaille huudahduksilla ja vakuutuksilla.

Piispa lausuu: ”Otaksutaan että kaikille ihmisille hankittaisiin yhtä suuri osa tämän maailman hyvyttä: kuinka voisi tämä seikka tehdä heidät onnellisiksi, jos he edelleenkin olisivat itsekkäitä, kateellisia ja hekumallisia? Jos heillä edelleenkin olisi jälellä eläimelliset sielunsa, ei voisi ravinnon yhtäläinen jako vapauttaa heitä eläimellisen elämän rajoituksista ja vastenmielisyyksistä, yhtä vähän kuin samantapainen ruuan jako voisi parantaa koirien asemaa yhteisessä koiratarhassa. Mutta toiselta puolen, jos ihmiset kerran pääsisivät nauttimaan sitä

rauhaa, jonka kautta Kristus tekee ihmiset vapaiksi, jos he oppisivat rakastamaan Jumalaa kaikesta sydämestänsä ja lähimmäistensä niinkuin itseänsä, niin ei mikään maailmassa voisi estää heitä olemasta yhtä onnelliset kuin enkelit taivaassa – huolimatta siitä, onko heillä *vähä* tai *paljo* tämän maailman hyvyttä”.

Piispan sanat eivät tosin sisällä ulkonaista ratkaisua sosiaaliseen pulmalle, mutta ne ilmaisevat yhden totuuden, jonka sosialistit kiivaudessaan useinkin unohtavat – vieläpä monet suorastaan kieltävät. Blatchfordilla ei ole mitään asiallista tähän vastattavaa, vaan hän ainoastaan osottaa, kuinka törkeätä on piispan verrata köyhälistöä koiratarhaan. Mutta onko piispa tätä tehnyt? Lukekaamme hieman tarkemmin sitaattia, niin ei voi olla epäilystäkään, että ”koiratarha” juuri tarkoittaa ”heku-mallisia“ ja ”nälkäisiä kadehtivia“, kaikkia, joiden sisällä vallitsevat himot eikä rauha, rikkaita yhtä hyvin kuin köyhiä. Eihän muuten voisi olla puhuttakaan ”ravinnon yhtäläisestä jaosta”.

Sosialisti arvelee, että kaikkein paheitten syynä on ”ympäristö ja epäterveelliset (fyysilliset) olosuhteet”. Niitä voidaan sentähden vastustaa ”yhtä varmasti kuin koleraa ja lavantautia”. Kenties ulkonaisesti: jos esim. kaikki väkijuomat poistettaisiin, ei olisi juopumusta. Mutta millään ulkonaisella keinolla ei kuitenkaan tehdä ihmiskuntaa siveelliseksi ja sen kautta onnelliseksi. Kateutta ei tekijän mielestä ole työväestön kesken, sillä eihän voi ”kutsua kateudeksi sitä, että joku ihminen haluaa saada sen, mikä on hänen omaisuutensa“. Rikkaat ovat kaiken hädän ja kurjuuden ainoa syy, he ovat anastaneet köyhiltä heidän työnsä saaliin. Mutta eiköhän ole meidän kaikkien ihmisten kerran tultava siihen, ettemme pidä mitään ta ”omanamme”, vaan käytämme sitä, minkä karma meille lyhyeksi ajaksi suo, niin hyvin ja epäitsekäästi kuin suinkin voimme. Mutta kuinka me kylmäverisesti voimme kutsua suur-

ta osaa veljistäimme ryöväreiksi, sentähden että he ovat syntyneet parempaan ulkonaiseen asemaan kuin me: he ovat heikkoja – niinkuin mekin, he ovat enemmän tai vähemmän itsekkäitä – niinkuin mekin. Mutta se, joka tahtoo tehdä jotakin todellista työtä paremman yhteiskunnan puolesta, hän ajatuksellaan enempi kuin puheellaan valmistakoon maaperää sille. ”Me kiihottajat pyydämme vain, että köyhät saisivat nauttia oman työnsä hedelmät“, sanoo tekijä. Epäilemättä hän tarkoittaa, että varattomien on saatava *enemmän* työstään korvausta, sillä miinhinkä me joutuisimme, jos kukin olisi pakotettu tyytymään vain oman työnsä hedelmään eli tuotteeseen, jakamatta sitä muille niinkuin hän itse joka hetki turvautuu muiden työn tuotteisiin. Emmehän me kaikki voi olla räätäleitä, suutareita, rakennustyöläisiä, maalareita, runoilijoita j. n. e. Nykyinen yhteiskunta ei ole muutettu yhdessä elämän-iässä. Koettakaamme ajatella *käytännöllisiä* toimenpiteitä nyt elävien onneksi ja kehitykseksi, sillä muuten taistelemme tuulimyllyjä vastaan. Jos kymmenentuhatta kansalaista käyttäisi neljännestunnin joka aamu tarmokkaasti ajatellakseen tämän maan *kaikkien* asuvaisten parasta, erottamatta köyhiä ja rikkaita, oppineita ja ymmärtämättömiä, pahoja ja hyviä ihmisiä – silloin kuka tietää, mitä onnen kukkia voisi puhjeta tällekin karulle maankamaralle.

Edward Bulwer Lytton: *Zanoni, yli-ihmisen elämäntarina*. 1–2 vihko. Zanoni niminen romaani on kuuluisan englantilaisen kaunokirjailijan Bulwerin, lordi Lyttonin (1803–1873) kirjottama. Siinä kerrotaan tuon henkevän ja sivistyneen kirjailijan mestarillisella kyvyllä ihmeellisiä tapahtumia erään miehen elämästä, jota syystä nykyaikaisella nimityksellä saatamme kutsua yli-ihmiseksi tämän sanan jaloimmassa merkityksessä. Zanoni on epäilemättä muihin ihmisiin verraten kuin henkinen jättiläinen kääpiöiden kesken, olematta silti romaanisankari, jolta puuttuu elävän ihmisen liha ja veri.

Tätä Bulwerin kertomusta ei ole tähän saakka täysin ymmärretty. Milloin sitä on pidetty historiallisena, milloin symbolistisena romaanina. Kertomuksen taustana on Ranskan vallankumouksen kiihkeä aika, ja on arveltu Zanonin tarkottavan joko Cagliostroa tai kreivi de Saint-Germainia, kaksi sen ajan merkillisintä henkilöä, joita ”historia” kunnioittaa petturin nimellä ja joita Bulwer kirjassaan olisi puolustanut. Toiset taas arvelevat, että Zanoni on läpeensä vertauskuvallinen kertomus, joka sisältää kokonaisen sielutieteen niille, jotka lukea osaavat. Olkoon miten tahansa – kirja saattaa olla samalla sekä todellisuutta kuvaava että vertauskuvallinen – ne lukijat yksin ymmärtävät kertomuksen, jotka uskovat ihmissielun henkiseen kehitysmahdollisuuteen, jotka uskovat, että niitä ”yli-ihmisiä” on olemassa, jotka jo ovat päässeet melkoisen pitkälle henkisen kehityksen kaidalla tiellä. Ainoastaan se lukija, joka on perehtynyt teosofiseen maailmankatsomukseen, tajuaa täysin mitä Zanoni sisältää, ainoastaan hän voi täysin siemauksin nauttia kirjan rivienvälisestä salatieteellisestä viisaudesta.

Mutta ken tahansa lukee kirjan mielihyväkseen. Kertomuksena se on erinomaisen jännittävä ja nuorisolle esim. se on erittäin sopivaa lukemista ylevän tyylinä ja jalon sisältönsä takia.

Zanoni ilmestyy kahdeksassa kaksoisvihkossa, joiden hinta on ainoastaan 50 p:niä. Suomennos tulee käsittämään 400 sataa suurta sivua 8:o ja tilaajat saavat täten ison romaanin 4 markalla. Kirjakauppahinta tulee kalliimmaksi. Koko teos valmistuu jouluksi. Ken lähettää koko hinnan – 4 mk. – tilatesaan suoraan Teosofisesta Kustannusliikkeestä, Bulevardink. 17, Helsinki, saa vihot sitä myöten kun ne ilmestyvät rahtivaapaasti luoksensa.

KIRJALLISUUTTA

Emanuel Swedenborg: *Elämän oppi* uutta Jerusalemia varten. Latinankielisestä alkuteoksesta suomentanut ja Swedenborgin elämäkerralla varustanut C. G. Swan. Helsinki 1908, Yrjö Weilin. Tämä on huomattava suomennos. Monta vuotta on ollut suomen kielellä luettavana Matter'in tekemä Swedenborgin elämäkerta, mutta tämä "Elämän oppi" on tietäkäsemme ensimmäinen suomennos Swedenborgin omista kirjoituksista. Se antaa hyvän kuvan Swedenborgin kirjoitus- ja ajatustavasta ja hänen oppinsa siveellis-käytännöllisestä puolesta, ollen kymmenen kaskyn selvittely henkisesti eli esoterisesti. Ei kukaan teosofi voine muuta kuin suurimmalla mielihyvällä tutustua tuon suuren ruotsalaisen näkijän ja astralis-mentalisessa maailmassa vaeltajan omaan kirjoitukseen. Emme sentähden pidä tarpeellisena tässä kertoa kirjan sisällyksestä. Suomentaja on sen varustanut esipuheella ja loppulauseella. Esipuheessa hän kertoo lyhyesti S:n elämäkerran ja muutamien muiden S:n teosten sisällön, mutta teosofismielistä lukijaa loukkaa hänen alituisesti toistuva puheensa S:n haaveellisuudesta j. n. e. Koska meidän lyhytnäköinen ja rikkiviisas aikamme oppii kunnioittamaan tosi tietona semmoistakin tietoa, joka ulottuu tavallisten ihmisten tieteellisen näköpiirin toiselle puolelle? Kirjan hinta on Smk. 2: – ja voidaan tilata Teos. Kirjakaupasta ja Kustannusliikkeestä, Helsinki.

Victor Hugo Vickström: *Pappisvallan pirunpalvelus*. Suomennos. Helsinki, Vihtori Kosonen. Tämä kirja ei ole ollenkaan niin pelottava kuin sen suomalaisesta nimestä päättäen odottaisi. Sen alkuperäinen nimi kuuluukin "Prästväldets satanism", joka kaikuu melkoisesti "sivistyneemmältä". Itse asiassa kirja on tunnetun ruotsalaisen kaunokirjailijan tekemä ja

sangen taidokkaasti, vaikka paikotellen hyvinkin rohkeasti kirjoitettu. Sen tekijä ei ole mikään ”näki” eikä siis ”haaveilija”. Materialistitkin saattavat pahoin voimatta tutustua hänen mietteihinsä. Kuitenkaan hän ei ole materialisti. Hän uskoo Jumalaan! Mutta ei tuohon pirulliseen jumalaan, joka ihmisiä piinaa ja pelottaa, vaan ikihyvään ja ikijaloon Isään, josta Jeesus puhui. Se on siis kirja, jonka teosofi lukee mielensä virkistykseksi. Eikä se ole hinnalla pilattu: Smk. 1: —.

Asa Jalas: *Venäjän valta tositapausten valossa.* Otteita Venäjän historiasta Aleksanteri I ajoilta meidän päiviimme. Helsinki 1908, Kustannusliike Tarmo. Selaillessaan tätä kirjaa hämmästyä ja kauhistuu. Siinä ei kerrota kauniita eikä ”ylösraakentavia” juttuja. Siitä saa vain tietää, kuinka raaka ja paha tämä meidän vanha, materialistinen maailmamme on. Kertomukset koskevat Venäjän oloja, mutta eiköhän samansuuntaista voisi kertoa kaikista maista ja kaikilta ajoilta? Yksipuoliselta näyttää kohdistaa katseensa kauheuksiin vain — sillä onhan kaikkialla hyvääkkin? Ja jos Venäjällä on enemmän pimeyttä kuin muualla, niin kai siellä on enemmän valkeuttakin. Yksilönkin suhteen on niin, että jos ei hänessä ole pahaa, niin eipä ole juuri hyvääkään. Kysymys ei olekkaan siitä, ettei pahaa pitäisi tuntea, vaan siitä, että hyvä pysyisi herrana, paha palvelijana. Tämä nyt ei aina tapahdu yksilössä enemmän kuin valtiossakaan, mutta siihen suuntaan kehitys varmasti vie. Emme suosittele kirjaa, jonka hinta muuten on vain Smk. 2: —, heikkohermoisille luettavaksi, mutta ne jotka ovat optimismistaan varmoja, kyllä senkin kestävät.